

Kaleidoskopska slika Zagreba

Arhitekt je Željko Kovačić za uređenje interijera Muzeja grada Zagreba dobio godišnju nagradu "Bernardo Bernardi" za 1997.

Željko Kovačić

foto: S. Novković

Tlocrt prizemlja

Suprotno modernističkom konceptu, Kovačićev je pristup bliži kazališnoj inscenaciji u kojoj je za svakog posjetitelja predviđena aktivna uloga

Piše: Jasna Galjer

Foto: Željko Kovačić

Ambijentalna maketa Donjeg grada (M 1:1000)

Teza da pluralizam različitih, mnogoznačnih prostora namijenjenih specifičnim umjetničkim oblicima i sadržaju pruža najbolje moguće rješenje, pokazuje se točnom i na primjeru Muzeja grada Zagreba.

Jedna od najvećih odlika dizajna, čiji je autor Željko Kovačić, suptilna je kontekstualizacija u kojoj svaki formalni element ima precizno određenu ulogu. Imajući u vidu da su pitanja tipa kako aktivirati percepciju, održati koncentraciju i pobuditi osjećaje te stvoriti uvjerljivu sliku o temi pravila na kojima prolazi ili pada svaki muzejski postav, autor je postav koncipirao strukturalistički, oblikujući cjelinu kao sintaktičku igru slojevima značenja čiji se ritam i mjerilo neprestano mijenja, poništavajući granice između stvarnog i imaginarnog. Suprotno modernističkom konceptu prema kojem je muzej apstraktni prostorni sklop, Kovačićev je pristup bliži kazališnoj inscenaciji u kojoj je za svakog posjetitelja predviđena aktivna uloga. Preklapanje sinkronije i dijakronije odvija se u kronološkom nizanju tematskih cjelina koje čine dinamiziranu kaleidoskopsku sliku Zagreba od njegovih prapovijesnih početaka do danas, s težištem na kulturološkoj dimenziji zbivanja. Značajan udio u dokumentacijskom segmentu ovoga izrazito antielitističkog, ili kako bi to rekao Željko Kovačić - postava namijenjenog posjetiteljima imaju multimedijске prezentacije pojedinih sadržaja tamo gdje to nije bilo moguće na drugi način.

Upotreba boje također ima vlastitu semantičku ulogu, koja ujedno ističe sadržaj, modificira prostor. No s obzirom na složenost utjecaja na percepciju i osjećaje njezin je udio možda mogao biti i veći.

Na nultoj se razini priča o gradu odvija *in situ*, te je sam arhitektonski kompleks izložak za sebe koji također funkcionira kao odraz povijesti Zagreba, zajedno s mijenama stilova i razdoblja, od novootkrivenih arheoloških nalaza, srednjovjekovne kule Popova tornja, Zakmardijeve žitnice i samostanske zgrade izgrađene na starome gradskom bedemu u 17. stoljeću, s baroknom i klasicističkom dogradnjom te parlatorijem, Felbingerove škole... Načelo nedjeljivosti arhitekture od muzejskog postava očito je u prostornoj artikulaciji cjeline kao i svakoga pojedinog detalja, kakvi su, primjerice, vidljivi slojevi strukture zidova, paralelizam originalnih i novih podnih opločenja s uzorkom riblje kosti i zrnata, nejednoliko obojena žbuka. Svi oni bitno pridonose ugodaju, zajedno s otvaranjem vizura koje obogaćuju odnos starog i novog, unutrašnjeg i vanjskog prostora novim odlikama.

Već na samom ulazu posjetitelj se na garderobi susreće s apstraktnim rasterom najrazličitijih vrsta furnira koji poput paravana dojmljivo asociraju zrcalni odraz nepregledne raznolikosti sadržaja koji ga očekuju u postavu. Varijacije na temu paravana kao cezure, koje ujedno odjeljuju i povezuju različite teme i prostore, pojavljuju se i u nekim drugim situacijama.

Kontrast starog i novog najveći je u dijelu

Rekonstrukcija Illice

postava koji predstavlja najstarije arheološke nalaze, gdje posjetitelji pasarelama prolaze kroz postav s rekonstrukcijama ambijenata koji su svojevrsne ideogramske slike. Sličnu funkciju imaju i rasteri sivo obojenih konstrukcija s kamenim fragmentima medvedgradske tvrđave, kao i prostorni okvir za rekonstrukciju Vinkovičeva oltara, koja je ujedno i evokacija sakralnog prostora, a omogućava sagledavanje izložaka iz

novih, neuobičajenih vizura. Takve je vrste i prezentacija cehovske organizacije u obliku jedrenjaka iz čijeg se trupa "izvlače" police sa slikovitim cehovskim škrinjicama, dok su jedra i jarboli šarene cehovske zastave i cimeri. Ugođaju *happeninga* pridonose i dosjetke, kakva je, primjerice, displej s imenima vještica koji vrlo uvjerljivo vizualizira tematsku cjelinu posvećenu običajima kažnjavanja i praznovjerja (nikad ne znate; možda među njima ugledate i neko poznato). Prožimanje arhitektonike i izložaka osobito je uspješno na primjeru prezentacije zagrebačke Ilice s uličnim pročeljima i izložima Druckerova dućana te fotografske radionice glasovitoga zagrebačkog litografa Julija Hühna, gdje se kolažiranjem izloženih predmeta vrlo uvjerljivo simulira gradska scenerija najživlje donjogradske ulice. Zasebnu cjelinu čine trodimenzionalne intervencije koje se poput lajtmotiva povremeno pojavljuju u pojedinim tematskim cjelinama, od makete čiji pomični dijelovi zorno ilustriraju spajanje Gradeca i Kaptola, do prostorne instalacije urbanog procvata Zagreba na prijelomu 19. i 20. stoljeća, gdje podna obloga funkcionira kao matrica urbanog rastera iz koje se izdižu makete Kazališta, Sveučilišne biblioteke i ostalih najznačajnijih arhitektonskih ostvarenja toga vremena. Što se postav više približava suvremenosti, vremenski se stroj i ritam kojim se pojedine teme i zbivanja izmjenjuju ubrzava, a predmetni svijet izložaka sve je zgusnutiji i raznolikiji. Poput toka svijesti, slike ključnih zbivanja stoljeća na izmaku još se jednom izmjenjuju pred nama na

Arheologija *in situ*

plakatima koji su ujedno i odraz povijesti kulture vizualnog komuniciranja na ovim prostorima.

Za opremu različitih funkcionalnih popratnih prostora također su znalački odabrani citati iz moderne povijesti dizajna, u čijem izboru ni najmanji detalj nije prepušten slučaju, od kafeterije u starom samostanskom refektoriju u sjevernom krilu opremljene replikama namještaja koji je Adolf Loos dizajnirao za kulturni Café Museum u Beču 1898. i Aaltovih dječjih stolica u igraonici do Starckovih prihvata na vratima i opreme restauracije Stara vura, koja je također u znaku citata vrhunskih ostvarenja svjetskog dizajna.

U skladu s konceptom total dizajna novog *imagea* Muzeja grada Zagreba i oblikovanje je vizualnog identiteta povjerenjeno Željku Kovačiću. Logo Muzeja također je zasebna priča piktograma u kojem inicijali MGZ funkcioniraju kao vizualni simboli i teksta: slovo M je stilizirana silueta zagrebačke katedrale, G je izvedeno iz najstarijega sačuvanog pečata Gradeca, a Z iz Felicijanove isprave. Isto načelo asocijativnog djelovanja primijenjeno je i u odabiru boja. Općepoznata simbolika ljubičaste, crvene i plave dobiva ovdje i novo značenje. Koliko ćemo od njegovih slojeva otkriti, ovisi o nama samima. Ponajviše uvjerljivošću i općerazumljivošću svoje komunikacije, novi je postav Muzeja grada Zagreba pravi nasljednik antičkog museiona, od kojeg je baštiniu tradiciju posvećenosti memoriji, ujedinjavajući tradicijske s novim ciljevima. Tvrdnje da muzeji više neće biti nalik svojim prethodnicima, te da u budućnosti zapravo uopće za njih nema mjesta, tako su se na najbolji mogući način pokazale neutemeljenima.

MUZEJ GRADA ZAGREBA

Croatia, 10 000 Zagreb, Opatička 20

Novi vizualni identitet Muzeja grada Zagreba

Načelo nedjeljivosti arhitekture od muzejskog postava očito je u prostornoj artikulaciji cjeline kao i svakoga pojedinog detalja

Rekonstrukcija Vinkovičeva portala zagrebačke katedrale i prezentacija keltskog bedema *in situ*

Kaleidoscope picture of Zagreb

Architect Željko Kovačić was awarded with the "Bernardo Bernardi" prize of 1997, annual prize given by UHA, for his solution of the interior of the Zagreb City Museum. Subtle contextualization is considered to be one of the most distinctive features of the museum interior, allowing to each formal element to have a precisely determined role. Kovačić's approach is closer to the theatrical setting, where each visitor is supposed to play an active part. The chronological series of different thematic wholes is given in such way that they form a kaleidoscope picture of Zagreb, since its prehistorical beginnings to present day. This new visual representation of exhibits in the Zagreb City Museum has its origins in the antique museion.

Soba XIX./XX. st.